

Új Bacillariák leírása.

Közli Dr. Pantocsek József

2 táblával.

Azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy ismét új magyarországi és külföldi közeteket vizsgálhattam, melyekben sikerült új eddig ismeretlen fajokat megállapítanom. Ezeknek leírását a következőkben közlöm.

1. *Actinoptychus Degenii* Pant. n. s.

Valva ad formam stellae hexagona, lateribus convexis, gonis productis. Segmentis ad marginem macula ovali sat dilatata notatis; primariis elevatis, secundariis depressis, omnibus ad polos productis, appendiculo sat magno notatis. Regulis 6 distinctis nudis, ad aream hexagonam 20 μ . latam percurrentibus. Structura punctata. Puncta 6–8 in 10 μ ., ad strias 8 in 10 μ . radiantes ordinata. Longitudo valvae inter cornua 124.5 μ ., inter margines 97.5 μ .

Lelőhely: Szent Péter Nógrád megyében. Harmadkori tengeri rakodmány, agyagos márga.

Ábra: I. tab. 8. 452/1.

Ezen szép és felette ritka és jellemző fajt Dr. Degen Árpád a m. kir. magvizsgáló intézet igazgatójának kedves barátomnak szentelem.

2. *Amphora ingeniosa* Pant. nov. spec.

Valva linearis 70 μ . longa, 10 μ . lata, ad dorsum leniter convexa, ad ventrum directa. Polis rotundatis. Rhaphe leniter curvata, ad porum centralem poris duobus majoribus distincta. Striae punctatae 10–11 in 10 μ ., ad dorsum transversae parallelae, ad ventrum radiantes. Valva ad centrum plica nuda inter dorsum et porum centralam sita distincta.

Lelőhely Borostelek Bihar megyében. Harmadkori tengeri rakodmány.

Ábra: II. tab. 28. 600/1.

3. *Aulacodiscus Bonapartei* Pant. n. s.

Valva circularis, ad centrum elavata, cum appendicibus 5 valde robustis vestita et rimis 5 ad aream centralem parvam 4.5μ . latam, percurrentibus distincta. Margo 2.6μ . latus, interne cum corona punctorum parvorum 10 in 10μ . vestitus. Structura punctata. Puncta crassa 8 in 10μ . valde prominentia, ad lineas radientes 4 in 10μ . ordinata. Diametr. valvae 111μ .

Lelőhely: Abashiri Hokaido szigeten Japán országban. Harmadkori tengeri tufás lerakodás.

Ábra: II. tab. 29. 600/1.

Bonaparte Lórand herceg természetbarát tiszteletére nevezem.

4. *Campylodiscus Zahnii* Pant. nov. spec.

Valva suborbicularis ephippiiformi flexuosa, 82μ . alta, 83μ . lata. Margine crasse punctato, cum costis marginalibus abbreviatis 10 in 10μ . et corona squamarum ornato. Ceterum valva punctis disseminatis validis ornata.

Lelőhely: Bory Hont megyében. Harmadkori tengeri lerakodmány andesittufa.

Ábra: I. tabl. 13. 600/1.

Zahn Hermann tanár úrnak Karlsruheban ajánlom.

5. *Campylodiscus Magocsyanus* Pant nov. spec.

Valvis subcircularibus ephippiiformi flexuosis 58μ . altis, 66μ . latis cum corona costarum 5–6 in 10μ . ornata. Costis longioribus brevioribusque, in spina sat longa arcuata transientibus. Spatium interspinale transversestriolatum elevatum. Caeterum pars centralis valvae irregulariter reticulata. Reticulis hyalinis.

Lelőhely: Borostelek Bihar megyében. Harmadkori tengeri lerakodmány.

Ábra: I. tab. 5. 566/1.

Ezen fajt dr. *Magocsy Dietz* Sándor egyetemi tanár úrnak kedves barátomnak szentelem.

6. *Campylodiscus Degenii* Pant. nov. spec.

Valvis subcircularibus ephippiiformi flexuosis, 133 μ . altis, 166 μ . latis, cum margine squamuloso 26 μ . lato, costatis. Costis squameformibus, marginalibus, longioribus et brevioribus, 2.5–5.5 μ . longis, sat validis, 5 in 10 μ . Ceterum spatium valvae nudum; tantum ad centrum cum striis hyalinis radiantibus notatum.

Lelőhely: Borostelek Bihar megyében. Harmadkori tengeri rakodmány.

Ábra: II. tab. 25. 600/1.

7. *Campylodiscus Rockefellerianus* Pant. nov. spec.

Valvis subcircularibus ephippiiformi flexuosis, 120–142 μ . altis, 121–138 μ . latis, cum margine spinuloso 4.8 μ . lato. Spinulae marginales 3–4 in 10 μ . Costae marginales validae 15 μ . longae, 3–4 in 10 μ . Area centralis 57–86 μ . alta, a corona costarum minorum 6–7 in 10 μ . cincta. Pseudorhaphé distincta. Spatium inter costas marginales et costas areae situm, striis hyalinis radiantibus notatum.

Lelőhely: Kigyik Bihar megyében. Harmadkori tengeri lerakodás.

Ábra: I. tab. 2. 452/1.

Ezen kiváló fajt John D. Rockefeller úrnak a tudományokat oly bőkezűen támogató nagy mecenasának szenteltem.

8. *Coscinodiscus Budayanus* Pant. nov. spec.

Discus parvulus 13 μ . latus, orbiculatus, marginatus, punctatus. Puncta sat magna, 10 in 10 μ ., in lineas radiantes ordinata.

Lelőhely: Bibarcfalva Udvarhely megyében. Elegyesvizi harmadkori lerakodmány.

Ábra: I. tab. 10. 600/1.

9. *Cotyledon Andrussowii* Pant. nov. spec.

Valva circularis convexa, 60–65 μ . lata, polos versus ad formam duobus apiculis incrassata, late marginata. Discus ad marginem anulo nudo lato et corona 4.8 μ . lata, striolata, vestitus. Centrum valvae disseminate punctatum, a corona, plica tenui nuda divisum. Area centralis nuda magna, 38 μ . lata, medio duobus poris majoribus et baculo centrali ornata.

Lelőhely: Ananino Oroszországban. Ős harmadkori tengeri lerakodmány

Ábra: I. tab. 4. 600/1.

Ezen szép fajt Andrussov N. juriewi egyetemi tanár után nevezem.

10. *Cymatopleura Semsey* Pant. nov. spec.

Valva subelliptica 95 μ . longa, medio leniter constricta 36·4 μ . lata, ad polos 48·7 μ . lata; polis leniter apiculatis. Pseudorhaphae distincta. Valva plicata, plicis transversis 6, oblique striolatis. Loculamenta marginalia magna, 3 in 10 μ .

Lelőhely: Biharcsfalva Udvarhely megyében. Harmadkori elegyesvízi rakodmány.

Ábra: II. tab. 31. 1266/1.

Ezen szép fajt Semsey Andor úrnak a tudomány bőkezű támogatójának szentelem.

11. *Dictyoneis Quintii* Pant. nov. spec.

Valva panduriformis 121·5 μ . longa, ad polos 24·3 μ . ad centrum 24·3 μ . lata. — Structura duplex; inferiori, cum striis subtilibus 33 in 10 μ . transversis et superiori, cum striis undulatis punctatis 13 in 10 μ . Loculamenta marginalia magna 3 in 10 μ .

Lelőhely: Borostelek Bihar megyében. Harmadkori tengeri lerakodmány.

Ábra: I. tab. 11. 832/1.

Ezen fajt Quint József kovamoszat kutatónak Budapesten szentelem.

12. *Dictyoneis Kinkerii* Pant. nov. spec.

Valvis crassis panduriformibus 78 μ . longis, medio leniter constrictis, polos versus obtusis 28—29 μ ., ad centrum 22·5 μ . latis. Structura duplex, inferior subtiliter transverse striolata, striolae 32—35 in 10 μ ., superior punctata, puncta in lineas undulatas 8—9 in 10 μ . ordinata. — Loculamenta marginalia magna, 5 in 10 μ .

Lelőhely: Kavana-Bremia, Arad megyében. Harmadkori tengeri lerakodmány.

Ábra: II. tab. 27. 832/1.

E fajt Kinker úrnak Amsterdamban szentelem.

13. *Dictyoneis subrecta* Pant. nov. spec.

Valvis directis linearelanceolatis 130 μ . longis, medio 17 μ . ad polos 10 μ . latis. Structura duplex; inferior transverse striolata, striae 32—34 in 10 μ ., superior punctata, puncta in lineas undulatas 13 in 10 μ . ordinata. — Loculamenta marginalia 6 in 10 μ .

Lelőhely: Borostelek Bihar megyében. Harmadkori tengeri lerakodmány.

Ábra: I. 6. 832/1.

14. *Diploneis borostelekiana* Pant. nov. spec.

Valva parvula, panduriformis 41 μ . longa, ad polos obtusa 15·6 μ . lata, ad centrum 10·5 lata. Rhaphe crassa; porus centralis magnus. Structura grossepunctata. Puncta in lineas transversas ad polos arcuatas 8—9 in 10 μ . ordinata. Valva cum plica longitudinali leniter arcuata bilateraliter ornata.

Lelőhely: Borostelek Bihar megyében. Harmadkori tengeri lerakodmány.

Ábra: I. tab. 9. 600/1.

15. *Fragilaria Harrisonii* Grun. var. *fossilis* Pant.

Valva 46 μ . longa, 33 μ . lata, cruciformis, angulis rotundatis; costis validis arcuatis, 4 in 10 μ .; centrum valvae nudum.

Lelőhely: Bucsa Bihar megyében. Harmadkori elegyesvízi lerakodás.

Ábra: II. tab. 22. 572/1.

16. *Fragilaria tertiaria* Pant. nov. spec.

Valva 32—58 μ . longa, 16—18 μ . lata, robusta abbreviata lineariis, medio inflata, angulis rotundatis. Striae validae, 4 in 10 μ . punctatae transversae. Pseudorhaphe distincta dilatata.

Lelőhely: Bucsa Bihar megye. Harmadkori elegyesvízi lerakodás.

Ábra: II. tab. 20. 572/1.

17. *Fragilaria Rockefellerii* Pant. nov. spec.

Valva robusta 72 μ . longa, 50·5 μ . lata, cruciformis, cum angulis rotundatis. Costae validae 4 in 10 μ ., alternantim longiores brevioresque usque ad centrum valvae percurrentes.

Lelőhely: B u c s a Bihar megyében. Harmadkori elegyesvizi lerakodmány.

Ábra: I. tab. 14. 1066/1.

A *Fragilaria Harrisonii* fajjal összehasonlítható, melytől hatalmas alakja de kivált hatalmas bordainak elhelyezése által különbözik, melyek mind a közép tengely felé haladnak és így a pancél közepén csupasz szabad tér nem keletkezik.

18. *Gomphonema attenuatum* Pant. nov. spec.

Valvis linearibus 80·6 μ . longis, medio leniter inflatis 10 μ . latis, cum capitulis rotundatis. Rhaphe directa. Area centralis unilateraliter poro majori notata. Striae transversae 7—8 in 10 μ .

Lelőhely: B i b a r c z f a l v a Udvarhely megyében. Harmadkori elegyesvizi lerakodás.

Ábra: II. tab. 30. 600/1.

19. *Gomphonema Bonapartei* Pant. nov. spec.

Species insignis, cum valvis linearibus elongatis, 183 μ . longis, medio inflatis 26·5 μ . latis; capitulis rotundatis 10·5 μ . latis. Striae transversae radiant, ad centrum 6—7, polos versus 9—10 in 10 μ . ad capitulum superiorem extremae striae confluentes quasi apiculum construentes.

Lelőhely: K ö p e c z Háromszék megyében. Harmadkori elegyesvizi lerakodás.

Ábra: II. tab. 15. 600/1.

20. *Mastogloia deliciosa* Pant. nov. spec.

Valvis lanceolato ellipticis, 49—50 μ . longis, 21 μ . latis, cum polis obtusis. Striis punctatis transversis, 20 in 10 μ ., vitta longitudinali arcuata interruptis. Porus centralis sat dilatatus. Loculamenta 10 in 10 μ .

Lelőhely: B o r o s t e l e k Bihar megyében. Harmadkori tengeri lerakodmány.

Ábra: II. tab. 17. 452/1.

21. *Mastogloia Hornigii* Pant. nov. spec.

Valvis elongato lanceolato ellipticis, 97·5 μ . longis, 30 μ . latis, cum polis obtusis. Striae 18—19 in 10 μ ., transversae punctatae, plicis longitudinalibus arcuatis, atris, quatuor et vitta longitudinali

nuda dilatata interruptis. Porus centralis dilatatus nudus. Rhaphe unilateraliter inflexa.

Lelőhely: Káránd Bihar megyében. Harmadkori tengeri lerakodmány.

Ábra: II. tab. 26. 600/1.

Ezen szép fajt báró Hornig Károly veszprémi püspök Ő Nagyméltóságának szentelem.

22. *Navicula Degenii* Pant. nov. spec.

Valva lanceolato elliptica, 54—55 μ . longa, 35—35.5 μ . lata, cum polis obtusis. Striae 7—8 in 10 μ . transversae radiantes, grosse punctatae. Puncta 9—10 in 10 μ . Striae ad raphem plica longitudinali atra interruptae. Porus centralis dilatatus.

Lelőhely: Bibarcfalva Udvarhely megyében. Elegyesvizi harmadkori lerakodás.

Ábra: II. tab. 24. 600/1.

23. *Navicula Elisabethae* Pant. nov. spec.

Valva panduriformis 141 μ . longa, medio 22.5 μ . lata, ad polos rotundatos 37.5 μ . lata. Structura striolata. Striolae 8 in 10 μ . ad polos arcuatae ad medium transversae, vittis 4 atris, longitudinalibus, arcuatis, interruptis. Rhaphe valida ad porum centrale dilatatum biloba.

Lelőhely: Bory Hont megyében. Harmadkori tengeri lerakodás.

Ábra: II. tab. 23. 452/1.

24. *Navicula Hajosii* nov. spec.

Valva subpanduriformis; 95 μ . longa, ad polos 35 μ . ad centrum 31 μ . lata. Structura grosse puncta. Puncta 5—6 in 10 μ . ad centrum in lineas transversas, dein in lineas radiantes arcuatas 5—6 in 10 μ . ordinata. Rhaphe crassa, a striis rima profunda, dilata, divisa. Porus centralis dilatatus nudus. Striae ad marginem a poris marginalibus, vitta atra panduriformi divisae.

Lelőhely: Bibarcfalva Udvarhely megyében. Harmadkori elegyesvizi lerakodás.

Ábra: I. tab. 7. 600/1.

Ezen fajt a bibarcfalvi anyag felvédezőjének dr. Hajós Béla közegészségügyi felügyelő kedves barátomnak szentelem

25. *Navicula obscura* Pant. nov. spec.

Valva elongata, medio leniter inflata, 124—126 μ . longa, ad polos rotundatos 21—22, ad medium 22—22.5 μ . lata. Rhaphe valida directa, ad polos poro singalari unilateraliter notata. Structura costata, costae marginales transversae, parallelae 9—10 in 10 μ .

Lelőhely: B o r y Hont megyében. Harmadkori tengeri lerakodmány.

Ábra: II. tab. 21. 600/1.

26. *Navicula Theresiae* Pant. nov. spec.

Valvae linearis, 60 μ . longa, 13 μ . lata, cum polis obtusis. Structura striata; striae validae 8 in 10 μ ., medio transversae ceterum radiantes. Porus centralis magnus. Rhaphe directa.

Lelőhely: B o r o s t e l e k Bihar megyében. Harmadkori tengeri lerakodás.

Ábra: II. tab. 18. 600/1.

27. *Navicula Zahlbruckneri* Pant. nov. spec.

Valva linearis directa, ad polos rotundatos et versus centrum leniter inflata, 145 μ . longa, ad polos 22.4 μ ., ad centrum 25.2 lata. Costae transversae, parallelae, abbreviatae, 10 in 10 μ . Rhaphe valida, a costis spatio nudo dilatato divisa, ad polos poro solitario unilateraliter signata.

Lelőhely: K o p a c s e l Bihar megyében. Harmadkori édesvizi lerakodás.

Ábra: II. tab. 16. 572/1.

Ezen fajt *Dr. Zahlbruckner Sándor* museumi igazgató ör Bécseben, kedves barátomnak szentelem.

28. *Rhabdonema Thaiszii* Pant. nov. spec.

Frustula e facie connectivali visa rectangularis per plura dissepimenta signata 36 μ . alta, 2.7 μ . lata et poris 10—11 in 10 μ . ovalibus transversis, lineas longitudinales constituentes ornata.

Lelőhely: B o r o s t e l e k Bihar megyében. Harmadkori tengeri lerakodmány.

Ábra: I. tab. 12. 832/1.

Ezen fajt *Thaisz Lajos* úrnak Kassán felajánlom.

29. *Stictodiscus Paxii* Pant. nov. spec.

Valva hexagona 83—84 μ . alta, cum margine directo et gonis leniter obtusis. Margine 1.6 μ . lato, punctulato. Structura punctata. Puncta crassa, in lineas rectas ad centrum percurrentes, 2.5 in 10 μ . ordinata. Lineae punctorum rimis atris divisae. Centrum valvae areolatum.

Lelőhely: Középtenger 35° 56' é. hossz.; 22° 50' 40" szél. 660 mt. mélységben, a Pola hadihajó gyűjtéséből.

Ábra: I. tab. 3. 452/1.

Ezen szép fajt *Pax F.* egyetemi tanár úrnak Breslauban szentelem.

30. *Stictodiscus quadrigonus* Pant. nov. spec.

Valva quadrigona 73—75 μ . alta. Lateribus leniter impressis, concavis, gonis rotundatis. Margine 1.5 μ . lato. Structura areolato punctata. Puncta in lineas rectas, ad centrum reticulatum percurrentes 4 in 10 μ . ordinata.

Lelőhely: Középtenger 35° 56' é. h. 22° 50' 40" szél. 660 mt. mélységből a Pola hajótól merítve.

Ábra: I. tab. 1. 452/1.

31. *Surirella Carnegiei* Pant. nov. spec.

Valva late rotundato elliptica, 125 μ . longa, 104 μ . lata marginata. Margine 2.6 μ . lato spinuloso. Structura costata; costae ansiformes, radiantes, 13 in 10 μ . ad pseudorhaphen in spinam longam tenuem percurrentes et hic per figuram striolatam, late lanceolatam 84 μ . longam et 32 μ . latam interruptae.

Lelőhely: Bory Hont megyében. Harmadkori tengeri lerakódás.

Ábra: II. tab. 19. 600/1.

Ezen szép új fajt *Carnegie And.* úrnak a tudomány bőkezű mecenasának szentelem.

Tábla magyarázat.

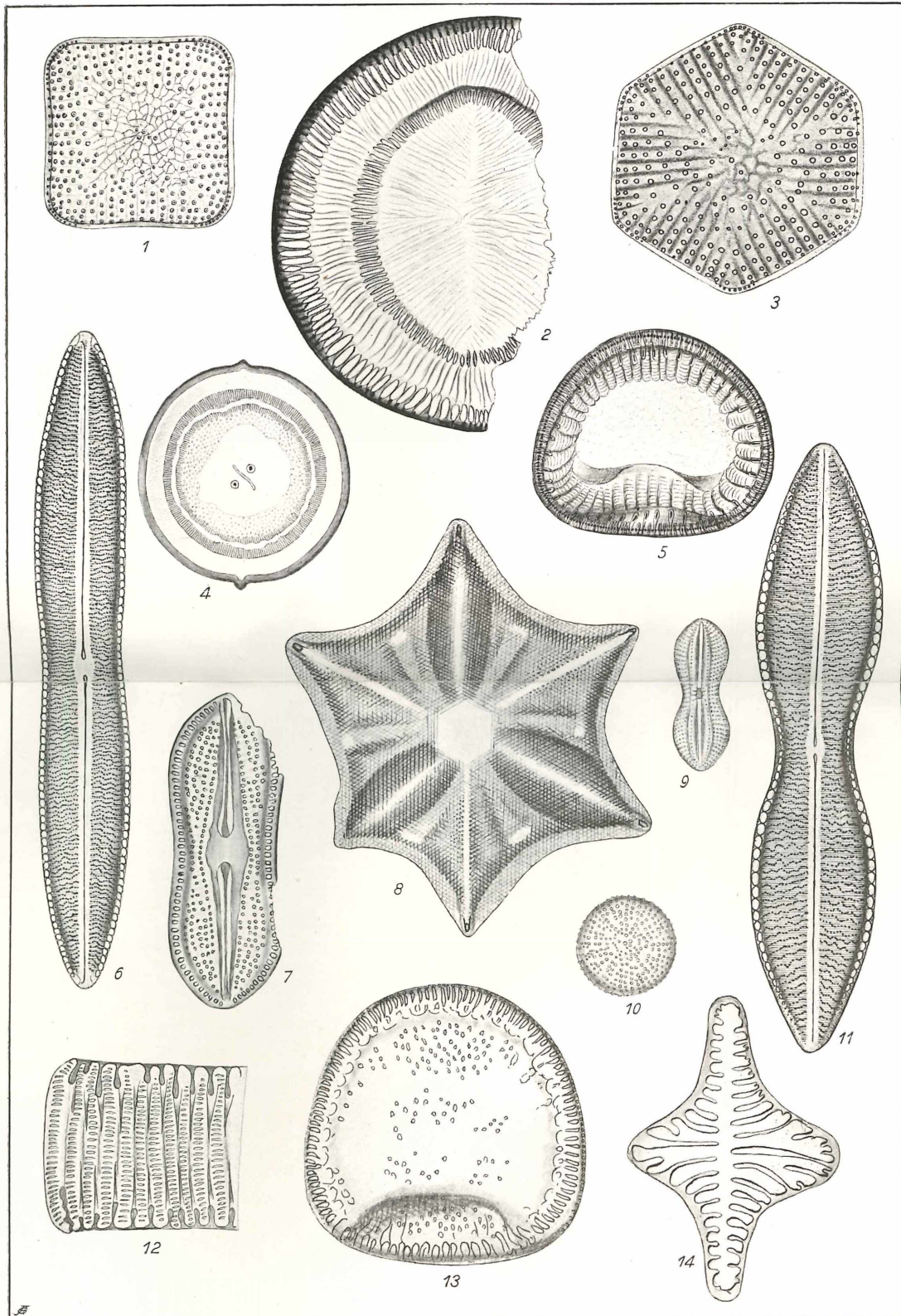
I. tábla.

1. ábra	<i>Stictodiscus quadrigonus</i> nov. spec.	452/1. nagyítás.
2.	<i>Campylodiscus Rockefellerianus</i> nov. spec.	452/4.
3.	<i>Stictodiscus Paxii</i> nov. spec.	452/1.
4.	<i>Cotyledon Andrussowii</i> nov. spec.	600/1.
5.	<i>Campylodiscus Magocsyanus</i> nov. spec.	566/1.
6.	<i>Dictyoneis subrecta</i> nov. spec.	832/1.
7.	<i>Navicula Hajósii</i> nov. spec.	600/1.
8.	<i>Actinoptychus Degenii</i> nov. spec.	452/1.
9.	<i>Diploneis borostelekiana</i> nov. spec.	600/1.
10.	<i>Coscinodiscus Budayanus</i> nov. spec.	600/1.
11.	<i>Dictyoneis Quintii</i> nov. spec.	832/1.
12.	<i>Rhabdonema Thaiszii</i> nov. spec.	832/1.
13.	<i>Campylodiscus Zahnii</i> nov. spec.	600/1.
14.	<i>Fragilaria Rockefellerii</i> nov. spec.	1066/1.

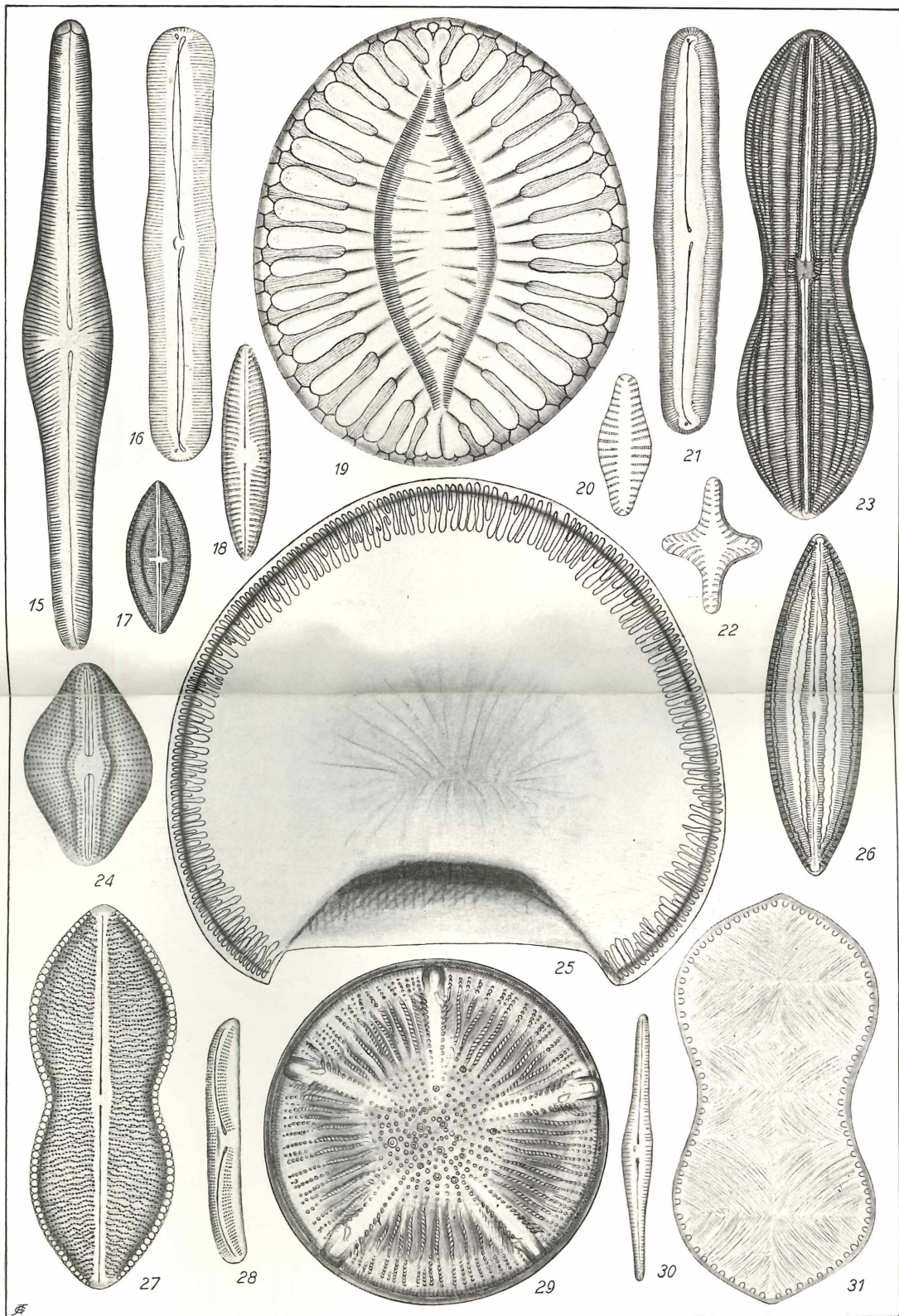
II. tábla.

15. ábra	<i>Gomphonema Bonapartei</i> nov. spec.	600/1. nagyítás.
16.	<i>Navicula Zahlbrucknerii</i> nov. spec.	572/1.
17.	<i>Mastogloia deliciosa</i> nov. spec.	452/1.
18.	<i>Navicula Theresiae</i> nov. spec.	600/1.
19.	<i>Surirella Carnegiei</i> nov. spec.	600/1.
20.	<i>Fragilaria tertiaria</i> nov. spec.	572/1.
21.	<i>Navicula obscura</i> nov. spec.	600/1.
22.	<i>Fragilaria Harrisonii</i> Grun var. <i>fossilis</i> nov. var.	572/1.
23.	<i>Navicula Elisabethae</i> nov. spec.	452/1.
24.	<i>Navicula Degenii</i> nov. spec.	600/1.
25.	<i>Campylodiscus Degenii</i> nov. spec.	600/1.
26.	<i>Mastogloia Hornigii</i> nov. spec.	600/1.
27.	<i>Dictyoneis Kinkerii</i> nov. spec.	832/1.
28.	<i>Amphora ingensiosa</i> nov. spec.	600/1.
29.	<i>Aulacodiscus Bonapartei</i> nov. spec.	600/1.
30.	<i>Gomphonema attenuatum</i> nov. spec.	600/1.
31.	<i>Cymatopleura Semsey</i> nov. spec.	1266/1.

Tab. 1.

Tab. 2.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Verhandlungen des Vereine für Naturkunde zu Presburg](#)

Jahr/Year: 1909

Band/Volume: [NF_19](#)

Autor(en)/Author(s): Pantocsek Jozef

Artikel/Article: [Uj Bacillariák leirása 49-57](#)